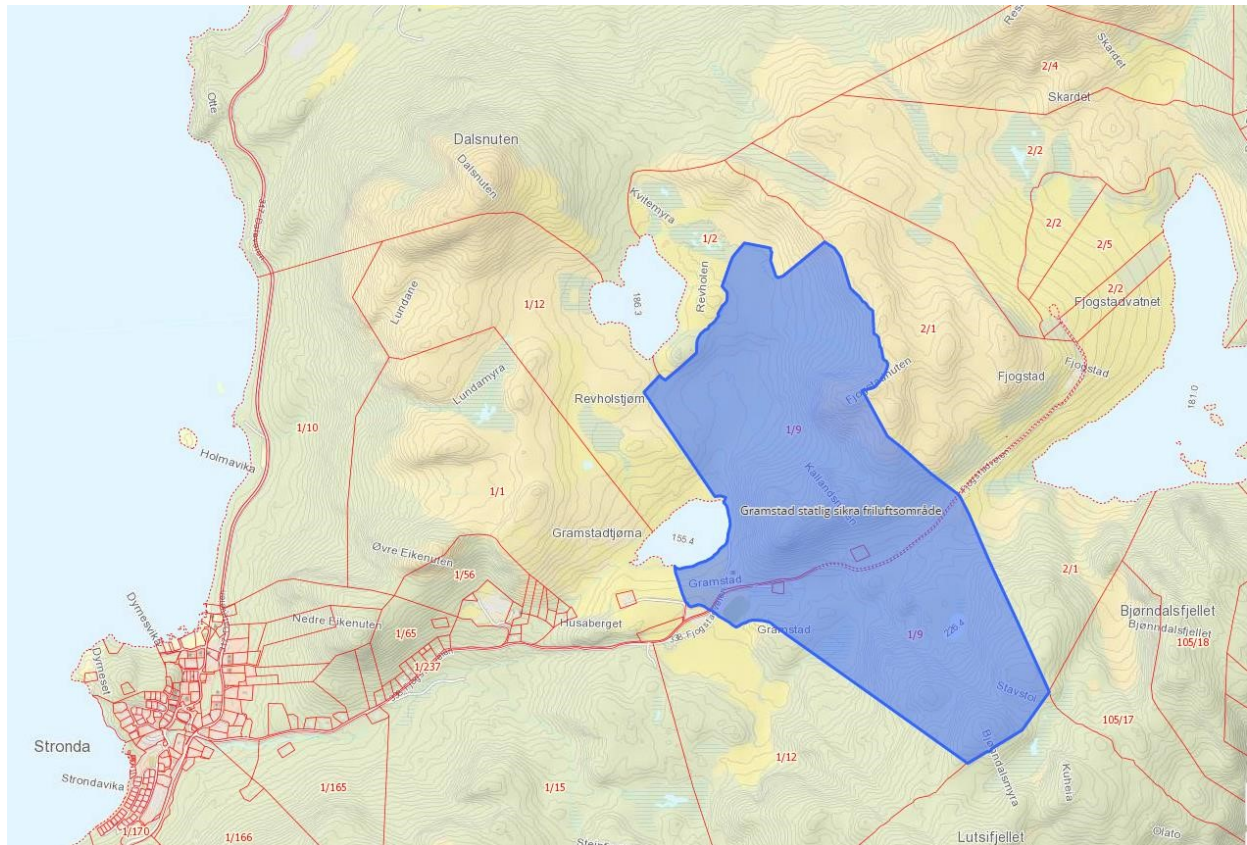

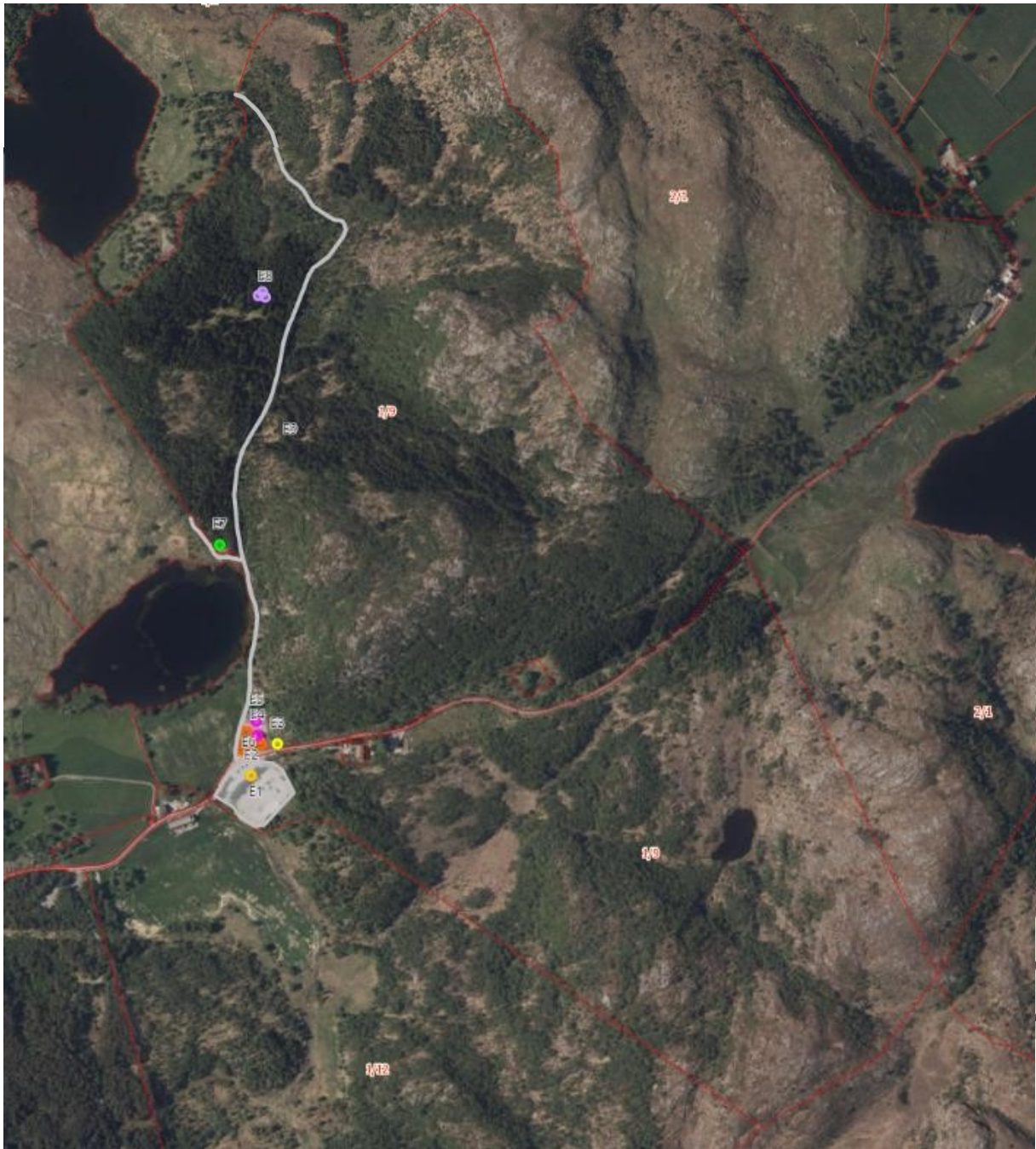
DEL 2:

Forvaltningsplan

Sandnes kommune: 7. Gramstad

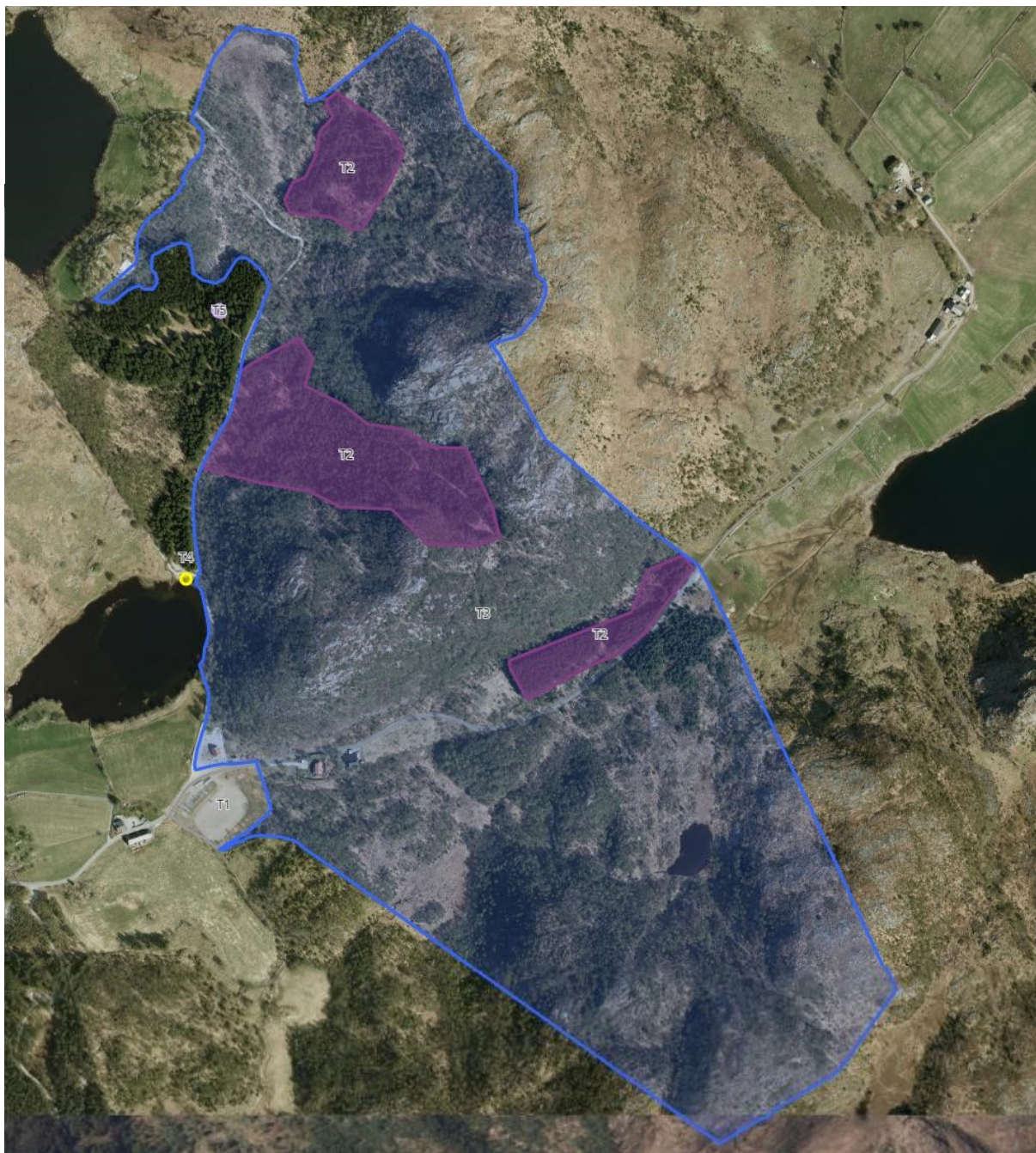

Oversikt over eksisterende tiltak:

1. Parkeringsplass
2. Molok/Søppel
3. Toalett
4. Hovedhus
5. Friluftslåve
6. Uteområde med bord og benker
7. Pilehytte
8. Gapahuker
9. Turveg

Oversikt over planlagte tiltak:

1. Utviding og trafikk sikring parkeringsplass
2. Fjerning av fremmede bartrær
3. Fjerning av oppslag/spredning av fremmede bartrær/Tilbakeføring kystlynghei
4. Rampe for utsetting av kano/fisking, osv.
5. Utskifting av gapahuker til «shelters»
6. Anlegge nye stier og utbedre eksisterende (ikke kartfesta)
7. Tilrettelegge for trygg sykkelparkering (ikke kartfesta)

Oversikt over turveg- og stinettet i området:

Grønn markering viser statlig eller kommunalt areal som forvaltes som friluftsområde. Blå strek viser turveg for rullestolbrukere og barnevogn. Disse turvegene skjøttes og vedlikeholdes av Sandnes kommune. Røde streker viser nettverket av stier i området. Disse skjøttes og vedlikeholdes av Stavanger turistforening.

1. Områdebeskrivelse/status

Gnr/ Bnr	FS-nummer naturbase.no	Sikrings form	Sikret år	Areal (da)	Grunneier	Forvaltning og drift	Nærområde?
1/9	FS00001410	☒ Erverv ☐ Avtale	1970	751	☐ Stat ☒ Kommune/ friluftsråd ☐ Privat	Sandnes kommune	☒ Ja ☐ Nei
Kommentarer		Eiendommen og forvaltningen av denne må ses i sammenheng med gnr 1, bnr 2, Revholen, som også er statlig sikra, samt de kommunale eiendommene som også nyttes til friluftsmål i området. Gramstad er et av de mest besøkte utfartsområdene i Rogaland, og benyttes av innbyggere og tilreisende fra hele regionen. Tall fra ferdselsteller langs turveg inn mot Revholen viser et snitt på 570 passeringer i døgnet for 2016, og det er ikke uvanlig med dager som har godt over 2000 passeringer. Området er utgangspunkt for turområde 1, Hana-Dalsnuten, i den nye turbrosjyren "Velkommen på tur i Sandnes". På grunn av den store aktiviteten er det et stort vedlikeholdsbehov for stier og turveg, og for å fordele belastningen utover, vil det være behov for å tilrettelegge og opparbeide flere stier. Turistforeningen har nylig oppført en låve på eiendommen, og denne genererer enda større bruk av området. Ut fra nåværende og framtidig bruk, ønsker Sandnes kommune ønsker at området skal være godt skjøttet, og tilrettelagt for ulike brukergrupper, der det også er åpning for aktiviteter for personer med funksjonsnedsetting. Etter sikringa ble det planta mye skog av fremmede bartrær på eiendommen. Denne har vokst seg stor og sprer seg nå utover i den opprinnelige kystlyngheia og gjør området mørkt, dystert og uframkommelig. Dersom denne spredningen får fortsette, vil området på sikt miste sin verdi og attraktivitet som friluftsområde. Det er forbundet store kostnader med å fjerne oppslag av spredt sitkagran, og det er nesten umulig å holde tritt med raten denne sprer seg på. Derfor er det et overordna og langsiktig mål for Gramstad å få fjerna de fremmede bartrærne og reetablert den naturlige vegetasjonen med kystlynghei. For at området skal være attraktivt for friluftsliv gjennom hele denne prosessen, må barskogen tas ut forsiktig og gradvis, og kystlynghei få reetablere seg litt før nye felt med bartrær kan tas ut. Samtidig vil det være behov for å holde oppslag fra spredt sitkagran og gran i sjakk, både i hogstfeltene og utenfor. Det vil også være et stort behov for å informere publikum og brukere om denne prosessen, både før og undervegs.					

	Forklaring	Beskrivelse
Naturgrunnlag	<i>Kort om flora og fauna, landskap, naturtype, evt rødlistearter etc</i>	Opprinnelig en gammel gård, og vi finner rester etter denne. Her er jorder med dyrka mark, samt beitemark/utmark. Store deler av området var nok opprinnelig kystlynghei og naturbeitemark. Disse områdene er borte, eller i ferd med å gro igjen, som følge av at plantefelt med fremmede bartrær sprer seg. Det er planta noen store felt med norsk gran og sitkagran. Disse har vokst seg store og er delvis hogstmodne.

		Helt i nord, på grensa mot Revholen statlig sikra friluftsområde (gnr 1, bnr 2) er det et lite felt som inngår i et større område med den utvalgte naturtypen kystlynghei. Vest for turvegen er det et eldre plantefelt med norsk gran. Feltet er hogdmodent, men da det er mye brukt som lekeområde for barnehager, skoler og familier på tur, er det lite ønskelig å ta det ut. Det er ikke registrert nevneverdig spredning fra dette feltet. Nord for skogen er det et felt med åpnere bjørkeskog. Her vokser det også einer med liten praktkrinslav. Øst for turvegen, i skaret opp mot Fjogstadnuten, er det et yngre felt med sitkagran. Dette feltet er svært tett og ugjennomtrengelig, og det er påvist mye spredning ut i løvskogen og kystlyngheia nord for plantefeltet. I Gramstadtjørn vokser gul nøkkerose, og litt elvesnelle og sumpsivaks langs kanten. Ved parkeringsplassen på Gramstad vokser det en bestand med den svartelista arten parkslirekne. Det er viktig at denne nedkjempes og håndteres på en forsvarlig måte for å unngå videre spredning. Den sørlige delen av eiendommen inngår i et viltområde med orrfugl. Ellers er det registrert flere trua fuglearter i området, bl.a. dvergspett, gulspurv og gjøk.
Kulturminner	<i>Kort om evt kulturminner i området og hensyn til disse</i>	Nord for dalen som går østover til Fjogstad, i sørskråningen ned mot gårdsveien til Fjogstad, ligger det en mengde rydningsrøyser fra jernalderen. De ligger på et område som er ca. 100 m langt Ø-V og 50 m bredt N-S mellom fjellet i nord og en liten myr i sør. Rydningsrøysene er inngjerdet av et gammelt gardfar som går Ø-V langs myrkanten og svinger inn mot fjellet nordenfor i begge ender. Ved kontroll i 1990 ble feltet ikke gjenfunnet. Bortdyrket. Øst i dalen, ved skiftet til Fjogstad ligger enkelte spredte små rydningsrøyser på nordsiden av veien, mellom denne og fjellet nordenfor. Røysene kan også sees på Fjogstadskiftet i søre kant av veien. Ved kontroll i 1990 ble heller ikke disse røysene gjenfunnet. Gramstad skole/ Solheim ble bygget i 1904. Det er et SEFRAK-bygg. Huset tjente som skole fram til ca. 1965. Uthuset som hørte til skolen er også SEFRAK-registrert. Det ble oppført samme år.
Bygninger	<i>Nevn evt bygninger på</i>	Turistforeningslåven og hovedhus. Brukes og driftes av Stavanger turistforening. Låven ble åpnet i 2016, og blir

	<i>området og omtal kort bruken av og ansvaret for disse</i>	brukt til diverse tilstelninger og arrangement. Her er det enkel café i helgene, som turgåere kan kose seg med før/etter tur. Toalett - Driftes av Jæren friluftsråd, etter avtale med Sandnes kommune Gapahuker – Driftes av Sandnes kommune Gammelt skolebygg med uthus. Brukes og vedlikeholdes av Sandnes MC-Club.
Adkomst/kommunikasjon	<i>Adkomst til området, tilgjengelighet og offentlig kommunikasjon</i>	Med sykkel, eller personbil helt opp, eller med buss til Gramstad, og gå derfra 1,5 km opp Fjogstadveien.
Egnet bruk	<i>Vurdering av hvilke aktiviteter området egner seg for</i>	☒ Turgåing ☒ Sykling ☒ Bading ☐ Klatring ☐ Båttutfart ☒ Fiske ☒ Lek, rekreasjon ☒ Telting annet: <u>Padling</u>
Eksisterende tilrettelegging	<i>Tilretteleggings-tiltak i området før planperioden inkl. tilrettelegging for funksjonshemmede</i>	Parkeringsplass for store utfartssområder (E1). Herfra går det merke turstier til Bjørndalsfjellet og Mattisrudlå, Kubbetjønn, Fjogstadnuten, Dalsnuten, Resasteinen, Dale og mange andre steder. På grunn av svært høy aktivitet i og bruk av området, blir parkeringskapasiteten ofte sprengt. Dette fører til trafikkfarlige situasjoner. Det kan også føre til at folk ikke kommer seg på tur. På parkeringsplassen står det molok for søppel og konteiner for engangsgrill (E2). I moloken er det installert sensor som måler søppelmengden og kontinuerlig regner ut neste gang moloken bør tømmes. Dette for å lette på renovasjonskostandene. Her er også et toalett som skal stå åpent hele året (E3). Stavanger turistforening (STF) har bygget friluftslåven (E5) rett over vegen for parkeringsplassen. De disponerer også våningshuset på den gamle Gramstadgården (E4). Dette er utgangspunkt for mange aktiviteter som STF/Sandnes turlag arrangerer. Her er det også åpen varmetue og kafédriфт i helgene. Utenfor friluftslåven er de bord og benker/piknikområde (E6). Det er bygget turveg for rullestolbrukere og barnevogner inn til Revholen-eiendommen (gnr 1, bnr 2) (E9). Vest for

		vegen er det et felt med norsk gran, og dette området er mye brukt av skoler, barnehager og familier. Sør for skogen, nede ved Gramstادتjønn, er det satt opp en pilehytte (E7) og et stort piknikbord, og lengst nord i området er det gapahuker og bål plass (E8).
Annet	<i>Andre relevante forhold</i>	Det er avtale om vask av toalett med Jæren friluftsråd. Det er driveplikt på den ca. 12,5 daa store fulldyrka marka mellom parkeringsplassen og Gramstادتjønn. For øyeblikket har kommunen ingen avtaler om drift/disponering av denne delen av eiendommen, og det jobbes kontinuerlig for å finne interesserte bønder og få plass en god. For arealet på sørsida av Fjogstadvegen har vi en beite- og driftsavtale med en bonde. Han har også tatt på seg gjerdeplikten. En avtale med Stavanger turistforening (STF) og Sandnes kommune har som formål at både denne og andre kommunale eiendommer i området skal ha helhetlig tilrettelegging, vedlikehold av stier, samt merking og informasjon. STF skal merke og vedlikeholde stinettet, sette opp gjerdeklyvere og hundesluser, og har rett til å rydde vegetasjon langs stiene, drenene, legge ut klopper, steinsatte stier og legge gangveier og sikre stiene med rekkverk, etc. Sandnes kommune har ansvaret for vedlikehold av turveger, parkeringsplass, gjerdeplikt, skjøtsel av skog, beiteavtaler og renovasjon på parkeringsplassen, samt å bekoste gjerdeklyvere og hundesluser. Avtalen gjelder til desember 2044.

2. Behov for tiltak i planperioden

nr	Tiltak	Beskrivelse	Utføres av/ Ansvar	Gjennom- føres år	Kostnad
T1	Trafikksikring og utviding P-plass	Utvide parkeringsarealet med ca. 1750 m2, fordelt på 3 felt. Dette vil kunne øke kapasiteten med ca. 50 biler. Dette inkluderer: Sette opp et ledegjerde/autovern inn mot FV 338 (Fjogstadvegen) Etablere og skilte ny utkjørsel for å samle P-plassen: Opparbeide	SK	2017-2018	30 000,- 40 000,-

		fotgjengerovergang over til nordsiden av vegen, og skilte denne. Dandere utover trestammer for å markere hvor rekker for parkeringsplassene skal være. Fjerne strøms stolpe og kable/grave ned ledningen over P-plassen. Flytte og utvide molok. Der hvor P-plassen skal utvides må trær og masse fjernes ned til 40 cm. Deretter må det kjøpes inn pukk og grus til å dekke parkeringsplassen. Fuktige partier må dreneres. Transport av arbeidsfolk og masser til og fra området. Sikringstiltak for å hindre videre spredning av forekommende parkslirekne i felt 2.			110 000,- 60 000,- 490 000,- 30 000,-
T2	Fjerning av fremmede bartrær	Ta ut plantefelt med sitkagran, som avmerka i kart. Trærne er ikke hogstmodne, og det vil derfor ikke være økonomi i å ta dem ut. Trærne skal tas ut på en mest mulig skånsom måte, gjerne med hest, dersom dette lar seg gjøre. Det må føres kontroll med tilgroing, og oppslag av fremmede bartrær må ryddes jevnlig for å holde disse i sjakk, både i hogstfeltene og utenfor. Feltet i skaret opp mot Fjogstadnuten skal ryddes først. Som alternativ, eller supplement til kontinuerlig rydding av oppslag, kan en vurdere om det er mulig å sette på	SK / dugnad	2017-2022	400 000,- Dette er et langsiktig arbeid som vil pågå inn i neste planperiode. Vanskelig å vurdere. Ulike felt vil variere ut fra hvor enkelt de kan tas ut, og hvor mye tømmeret er verd. Eventuell avkastning ved hogst går med til å fjerne mer, ikke lønnsom skog. Oppgitt kostnad kan sette øvre ramme for uttak innenfor planperioden.

		beitedyr, men dette vil kreve oppsett av nytt gjerde, mm. Det er derfor lite sannsynlig å få dette på plass innenfor planperioden.			
T3	Fremmede treslag - spredning og oppslag - mindre tre	Fjerne oppslag av mindre grantre (alle arter) og andre fremmede treslag inne i kystlyngheia og bjørkeskogen.	SK/Dugnad	2017-2022 Dette er et langsiktig arbeid som vil pågå inn i neste planperiode. Krever kontinuerlig oppfølging så lenge frøkildene ikke fjernes.	200 000,- kan sette øvre ramme for uttak innenfor planperioden.
T4	Tilretteleggingstiltak kano og fiskeing	Bygge brygge/kanoutsettingsrampe i Gramstadjønn	Stavanger turistforening (STF)/ SK	2019-2022	150 000,-
T5	Utskifting gapahuker	Gapahukene er gamle og slitt. Oppgradere til nye «shelters» etter dansk modell, da disse egner seg bedre til overnatting.	SK	2020-2022	300 000,-
T6	Anlegge nye stier og utbedre eksisterende (ikke kartfesta)	Stiene sørover mot Kubbetjønn, Mattisrudlå og Bjørndalsfjellet er svært gjørmete og dårlig på visse strekninger og partier. Her er det behov for å sette i verk tiltak for å utbedre stien slik at den blir bedre for turgåerne og kulturlandskapet blir ivaretatt.	Stavanger turistforening (STF)/ SK	2017-2022	100 000,-
T7	Tilrettelegge for trygg sykkelparkering (ikke kartfesta)	Vurdere behovet for å tilrettelegge for trygg sykkelparkering. Evt. finne en god plassering og sette opp sykkelstativ for ca. 10 sykler.	SK	2019	30 000,-
Total kostnad					1 940 000,-

3. Driftsplan for planperioden (frivillig utfylling)

nr	Løpende oppgaver; årlig (f.eks rydding, vasking, tilsyn, plenklipping etc.)	Hyppighet	Årlig kostnad	Ansvar	Merknad
	Toalettvaske	2 ganger i uka	20000	JF	Avtale
	Vegetasjonsrydding langs stier	2-3 ganger i sesongen		STF	Avtale
	Vedlikehold stier	Kontinuerlig – ved behov		STF	Avtale
	Vedlikehold turveg	Kontinuerlig – ved behov		SK	
	Ettersyn gjerdeklyvere og hundesluser	Kontinuerlig – ved behov		STF	Avtale
	Sum årlig kostnad:		0		

nr	Større og sjeldnere oppgaver, (f.eks grusing, maling, skogrydding etc.)	Hyppighet	Årlig kostnad	Ansvar	Merknad
	Grusing parkeringplass				
	Maling toalett				
	Sum årlig kostnad:		0		

Fotografier

1. Løypene er skilta etter nasjonal standard. Bildet viser den nye låven (rød) (E5) til Stavanger turistforening, det hvite hovedhuset (også eid av STF) (E4) og det lille hvite toalettet rett ved parkeringsplassen (E3). Rundt huset er det uteområde med bord og benker til piknik (E6).

2. Toalettet (E3) står ved parkeringsplassen og driftes av Jæren friluftsråd.

3. **Starten på den opparbeidete turvegen fra parkeringsplassen på Øvre Gramstad og inn til Revholen (E9).**

4. **Gramstادتjønn ligger fint til langs turvegen. Her skal det være stor fisk. Tjernet er også fint å padle på, og en ønsker å sette ut en brygge som kan forenkle både kanopadling og fiskeing (T4). I bakgrunnen ser vi toppen på Dalsnuten.**

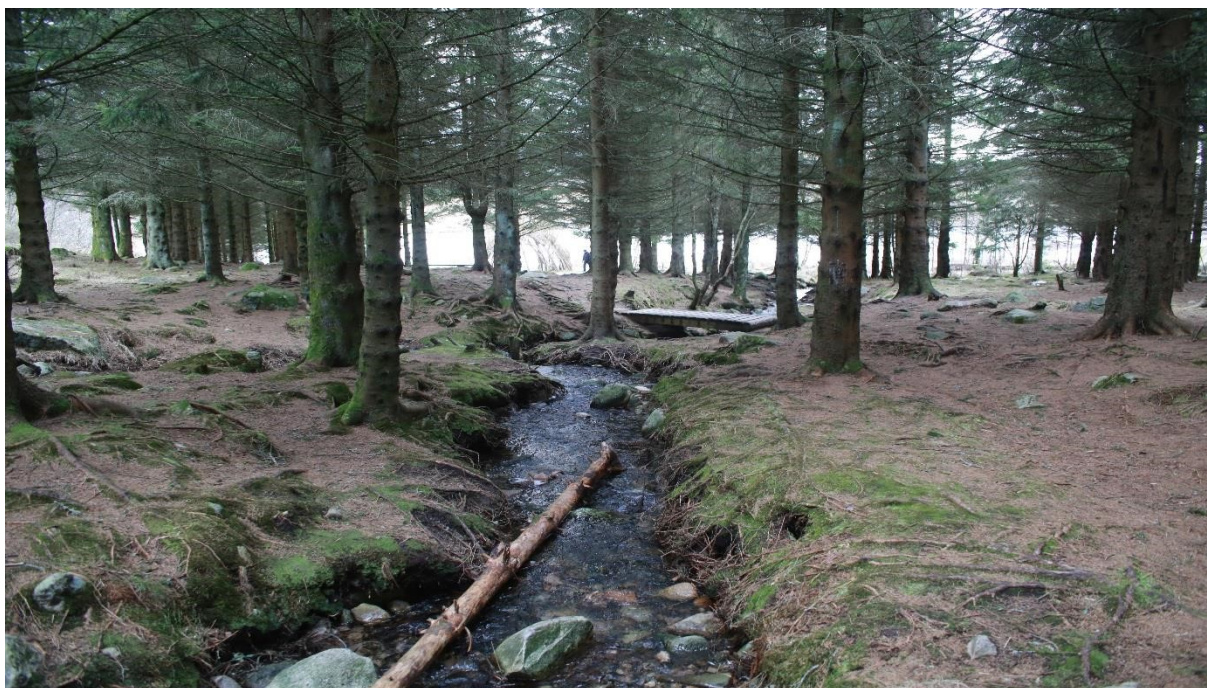
5. Pilehytta ligger mellom Gramstادتjønn og Eventyrskogen (E7). Her er det også benker og bord. Området får ofte besøk av barnehager, skoleklasser og familier på tur. Området er også fint som utgangspunkt for mindre padleturer på Gramstادتjønn.

6. Stien opp mot gnr/bnr 1/12. Mye trafikk fører til stor slitasje. Vi håper ny steinbru vil hindre videre erosjon.

7. Gjerdeklyvere og hundesluse over gjerde mot eiendom 1/12, der den ene ruta opp til Dalsnuten går.

8. Eventyrskogen vest for turvegen til Revholen- et mye brukt lekeområde for barnehager, skoler og familier.

9. Gapahukene inne i Eventyrskogen (E8) er gamle og begynner å skranke og har behov for å skiftes ut (T5).

10. Her skulle det vært lys og en åpning opp mot skaret til Fjogstadnuten. Flere felt med sitkagran fører til at området blir mørkt, dystert og ugjennomtrengelig – ikke særlig bra for friluftslivet. Mye spredning fra plantefelta fører til at de åpne områdene gror igjen, og på sikt vil bli ugjennomtrengelig sitkaskog, dersom det ikke settes iverk fjerningstiltak (T2 og T3).

11. En av sitkabestandene (T2) som bør fjernes for å hindre at området vokser igjen og blir ugjennomtrengelig.

12. Utsikt over Gramstatjønn, mot Turistforeningslåven (E5) og parkeringsplassen på Øvre Gramstad (E1). I bakgrunnen kan vi se Bjørndalsfjellet, som også er et yndet turmål i området. Til høyre for friluftslåven og parkeringsplassen er det fulldyrka mark med driveplikt. Her er det behov for gode avtaler for å holde marka i god hevd. I fuktige partier kan det også på sikt være behov for å fikse dreneringen.

- 13. Det er uklart skille mellom fylkesveg 338 og parkeringsplassen på Gramstad (E1, T1). Dette skaper kaos og trafikkfarlige situasjoner på dager med mye utfart, i tillegg til at parkeringsplassen ikke blir utnyttet til fulle. Kapasiteten er sprengt, og i helgene er det ofte fullt, slik at en del biler parkerer langs vegen, noe som også skaper trafikkfarlige situasjoner. Det er et stort behov for å sikre og utvide parkeringsplassen.**

- 14. Mellom parkeringsplassen og vegen videre opp mot Fjogstad er det er felt med parkslirekne. Dette bør bekjempes for å hindre videre spredning (T1).**